Nagyvárad, 1898. IV. évfolyam 194. szám. Péntek, augusztus 26.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . 2 « — »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre , . . 2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállitva:
Egész évre . . 12 frt — kr.
Negyedévre 3 » —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza u. 3. sz.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 25.

A száz éves nagyváradi színészet.

1798—1898.

A nagyváradi színészet a mai nappal eddigi müködése idejének második századába lép át, az ünnepély, melyet e nevezetes időpont emlékezetéül rendezünk a mai napon, képezi a küszöböt, melyen át az uj évszázadba lépünk.

A cultur-historicus ilyenkor előveszi jegyzeteit s visszalapozza egész azon időpontig, mely időpontot közönségesen nemzeti ujjászületésünk, nemzeti ébredésünk kezdetének nevezünk s az actio reactio emlékezetes nyilvánulásai mellett ott találja beirva azon mérhetetlen nagy akadályokat, melyek szellemi életünk nemzeti irányu haladásának utjában állottak.

Ezen akadályok között szerepeltek a ferde koreszmék az uralkodásról, mely billincsekbe verte az ősi, nagy történeti multtal biró alkotmányokat is, vagy amennyiben ezt nyiltan nem tehette a nemzetben felébredt nagy ellenállási energia miatt, — alattomban támadt, ott ahol nem volt vértezve a nemzet teste.

A cultur-politika iránti érzék igen nagy fejletlenségét tapasztalhatjuk e korban hazánk vezető elemeinél, mert amidőn már tudatára jöttek a nemzeti szellem, müveltség satnyulásának s ezzel szemben az idegen, nemzetietlen szellem térhódításának már akkor igen nagy volt a veszedelem. Főuraink kiknek leginkább módjukban lett volna a nemzeti szellem ápolása, a müveltség terjesztése, — idegen fényben, izlésben, müveltségben tetszelegtek a külföldön. Középosztályunk szelleme, müveltsége ósdi, az ujabbat nem keresi, haladni nem akar s inkább kiteszi magát a veszedelemnek, hogy az uj korszellem egyszerre lepje meg később és tönkre tegye a gyors átmenetben. A köznép a legnagyobb tudatlanságban sinylődött közoktatásügyi állapotunk rendezetlensége folytán s mindezekhez vegyük hozzá az anyagi fejlődés elmaradottságát s akkor képesek leszünk átlátni ama nagy veszedelmet, mely a nemzetet ezen állapotban II. József császár rendeleteivel érte.

Szerencsére voltak a nemzetnek még Apor Péterei, akik rémülve vették észre a nemzeti szellem és müveltség pusztulását s ezen félelmüket nem mulasztották el kifejezni honfitársaik előtt, de sőt voltak a nemzetnek olyan tagjai is, akik kevés tehetséggel bár, de tiszta szándékkal, hazafias lelkesedéssel fogtak a magyar nemzeti szellem megteremtéséhez ugy az irodalomban, mint a társadalomban.

A mai napon nem csak a nagyváradi színészet száz évét ünnepeljük, hanem általában a magyar nemzeti eszme ujra ébredését is. A jó Isten tudja, hogy honnan támadtak e nagy nemzeti tönkben, mely a XVIII. század egy részét jellemzi, a nemzeti eszme harczosai, csak föltesszük, hogy ismét az a nemzeti őserő müködött, mely a magyar nemzetnek már annyiszor mentő horgonya volt a megsemmisülés örvényében, másként nem is tudjuk megmagyarázni, hogy miként lettek az elparlagiasodott, begyepesedett eszü gavallérokból, akik ezenfelül még Bécsbe vitettek a müveltséget tanulni, a magyar nemzeti eszme előharczosai. E nagy szellemi mozgalomban, mely jelenti a magyar nemzeti szellem küzdelmét és győzelmét az idegen szellem fölött, részt vett kezdettől fogva egész napjainkig a nagyváradi színészet is.

A neki szentelt ünnepen ne válasszuk külön érdemét, amit a nemzeti szellem teremtésében szerzett — a többi tényezőkétől, mert hisz eddigi tevékenységét is bajos lenne kihámozni többek vállvetett müködéséből, hanem vállaljunk szolidaritást mindazon elődeinkért, akik nemes törekvéssel, hazafias szándékkal nemzeti szellemünk ujjáteremtésén munkálkodtak.

Olyan időket élünk, hogy szinte elképzelni sem tudjuk, miként lehet folyóiratot, hirlapot, tudományos közleményeket irni, szerkeszteni, kinyomatni, melyek tiszta jövedelme ismét más kulturális czélokat szolgáljon, mint ezt elődeink tették: a mai kor gyermeke alig tudja elképzelni, hogy mint lehet esőben, fagyban, szélben, városról-városra, faluról-falura hurczolkodni silány keresményért

A „TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

A színész.

Ezer apró tündér szálon
Csüggeni a szép világon;
Tarka-barka csarnokokban,
Hol oly büvös izgalom van;
Miket hir szőtt, fény fürösztött
A bóditó függönyök közt,
Hol minden bút, aggályt, gondot,
Az aranyos bibor fodrok
Suhogási lesepernek:
Él a színész, e nagy gyermek . . .

Csimpajkodva súgni búgni,
Vágyból vágyba forrni, gyúlni;
Agybuborék, — szivhullámok
Árján élni a világot;
Teremtgetve, alkotgatva,
Örök dicsfényt álmodgatva;
Azt se tudni, hogy miképen
Ringatózni át a léten:
Ez a színész a mig játszik,
A mig a szinpadon l á t s z i k . . .

Majd — ott borong egy barlangban
És szüntelen, szakadatlan
Fojtogatja a gyász véglet:
Hogy mi volt és hogy mivé lett!...
Riadalmas »éljen«-ekre,
Tapsviharra: sirok csendje;
A vakitó mennyboltokra
A fekete éjfél korma:
E kiáltó ellentétek
Martaléka ha l e l é p e t t . . .

Játszom én még; de már érzem,
Hogy nekem is ez a részem.
Verem, üzöm e bősz gondot,
De csak nem megy, de csak mormog:
»Szinész, ki utolsót játszott,
Szinen, utoljára látszott,
— Maradjon bár még életbe'
Szörnyebben van eltemetve,
Mint s kit az örök álom
Porladoztat a porágyon! . , .

Nagyvárad, 1898. aug. 17.

E. Kovács Gyula.

A száz év előtti szinielőadás Nagyváradon.

Az első magyar nyelvü szinielőadás azon alkalomból történt, midőn a Kelemen László által alapitott kolozsvári színészet az 1797/98. évi felette rossz téli idény után Magyarországba jött szerencsét próbálni.

A szinjátszók hivatásuknak megfelelően, a színészet eszméjének terjesztését is figyelembe vették, de főkép nagyobb jövedelem elérése ösztökéli báró Wesselényit, mikor e kirándulást tervezi. Debreczen városa szivesen vette a nagylelkü báró puhatolódzását és a városi tanács csakhamar a »Fehér Ló« vendéglő udvarán alkalmas deszkabódét emeltett. A kolozsvári szintársulat 1798. aug. 11-én érkezett meg Debreczenbe, honnan aug. 22-én indultak Váradra; Biharon meghálva, aug. 23-án d. e. 9 órakor értek czélhoz, mig előadásaikat aug. 26-án nyitották meg a *Süketnéma* czimü vigjátékkal a »Sas« szálloda termében. Amint ez Jantsó Pál naptári feljegyzése nyomán tudjuk.

Mikor a kolozsvári színészek Hunnius »Süketnémá«-jával nyitották meg az előadások

SZÜLŐK figyelmébe!

Az iskolaév kezdetére gyermekeknek
CZIPŐK, KALAPOK, INGEK, GALLÉROK
és kézelők, zsebkendők, harisnyák
A legjobb és megbizhatóbb minőségben, ugyszintén
utazókofferek és esőernyők.

ARANYI és ROTH-nál
Nagyvárad, Zöldfa-utcza Áruház 36. sz.

— csupán a magyar nemzeti szellem érdekében, mint azt a magyar színészet azon időben tette. Mily mérhetetlen idealizmus szállta meg akkor az embereket!

A cultur-historicus mielőtt becsukná jegyzeteit, melyekben mindezek a sorokban és sorok között olvashatók, a multak tanulságait levonva a jövő évszázadra azon tanácsot adja, hogy tartsák ébren, fejlesszük folytonosan a nemzeti szellemet és azon erényeket, melyek a nemzetet alkotó elemek fennmaradását biztositják és becsüljük meg azon intézményt, mely e magasztos czélok szolgálatában áll.

Egy ilyen intézmény a nagyváradi színészet s mig ilyen lesz, addig éljen és mint ilyent ünnepeljük a mai napon.

Micskei István.

*

Előkészületek a jubileumi ünnepélyre.

A mai ünnepélyen való részvételüket bejelentették még a rendező bizottságnak a tegnapi nap folyamán:

Szegedről: *Pálfi* Antal, *Szmolényi* Nándor és *Lipthay* Károly.

Budapestről: Dr. *Lázár* Béla, Diósy Béla.

Nagy-Becskerekről: Dr. Beyer Lajos a »Torontál« szerkesztője.

Az ünnepély sorrendje a következő: I. délelőtt 11 órakor a Kereskedelmi Csarnok dísztermében felolvasó-ülés. Ennek müsora: 1. Megnyitó. Tartja Rádl Ödön, a társaság elnöke 2. Oda, Irta és előadja Somló Sándor, a társaság tagja. 3. Száz év küzdelmei (a váradi színészet történetéből). Irta és felolvassa Náményi Lajos, a társaság tagja.

II. Déli 12 órakor a »Fekete-Sas« épület falában Nagyvárad városa által elhelyezett emlék-tábla leleplezése, melynek müsora a következő: 1. Hymnus. Énekli a szintársulat dalszemélyzete. 2. Alkalmi beszéd. Tartja Dr. Bodor Károly a társaság főtitkára. 3. Szózat. Énekli a szintársulat dalszemélyzete.

III. Délután 2 órakor a »Fekete Sas« vendéglő éttermében társas ebéd. (Egy teriték ára 3 frt.)

IV. Este félnyolcz órakor a szinkörben disz előadás következő müsorral: 1. Prológ. Irta és előadja E. Kovács Gyula, a társaság tagja. 2. A magyar szinész, (Előjáték). Irta Fehér Dezső, a társaság tagja, 3. A süketnéma (Hunnius 3 felvonásos vigjátéka, a melyet 1789 augusztus 26-án Nagyváradon, a »Sas« épületében előadtak). Jegyzet. Az idegen helyről érkező és előre jelzett vendégek fogadásáról és elszállásolásáról gondoskodtunk.

*

Ez ünnepély alkalmából nem mulaszthatjuk el említést tenni *Náményi* Lajos könyvéről, mely épp ez alkalomra készült, czime: »A váradi színészet története.« A méltatást már a könyv megjelenése idején adtuk.

Náményi Lajosnak a mai ünnepély körül kettős érdeme van. Megpenditette a kulturális jelentőségü ünnepet és megirta a váradi színészet történetét. Kettős ok, hogy elismerőleg emlékezzünk meg tevékenységéről a mai napon és miután csak most lett igazán actuális könyve, melyről különben nemcsak mi, hanem a szakfolyóiratok is elismerőleg emlékeztek meg megjelentekor, közönségünk figyelmébe ajánljuk. Sokkal kevesebb a biharmegyei monografiák száma, semhogy szemet lehetne hunyni akkor, midőn egy ily számottevő mü érdemeiről van szó.

Az ismerkedési estély.

Az ünnepélyre ide érkezett vendégek megtekintették »1848« előadását s innen a »Rózsabokor«-ba vonultak az ismerkedési estélyre.

Kedélyes hangulatban folyt az ismerkedés a vendégek és a helybeli mübarátok között egész éjfélig.

A kiegyezési tárgyalásokhoz. A közgazdasági kiegyezés ügyében követendő modus procedendire vonatkozó miniszteri tanácskozásokat ma délelőtti 11 órakor a magyar miniszterelnöki palotában folytatták. *Bánffy* báró miniszterelnök 1 órakor az osztrák miniszterek tiszteletére reggelit ad a miniszterelnöki palotában, 5 órakor Fejérváry báró honvédelmi miniszternél ebéd volt.

A tanácskozások eredménytelenek maradtak s az eredménytelenséget az osztrák miniszterek egyedül maguknak tulajdonithatják, ugyszintén ezen eredménytelenség következményeit is, mert azok makacs ellenállásuk és tulzott követeléseikhez való ragaszkodásain mult, hogy a megegyezés, mely pedig a felségnek is igen közvetlen óhaja, egyáltalában nem sikerült. Az osztrák miniszterek ma este visszautaznak Bécsbe.

Szombaton mindkét miniszterelnök jelentést tesz a megállapodásról ő Felségének. Különböző combinatiok szerint a magyar kormány ugyan érvényt szerez álláspontjának, de fel kellett áldozni a Badeni-féle kiegyezés egy részét. Hogy az áldozat mekkora, csak a kvóta eldöntésekor fogjuk megtudni.

A kvóta legtöbb dolgot adott a konferenciázó miniszteréknek és valószinüleg Ausztria belbékéje érdekében meg fogják ezen ponton Magyarországot sarczolni.

A konferenczia 3 óráig tartott és váratlanul ért véget. Az osztrák miniszterek, kikről hivatalosan jelentették, hogy csak holnap este távoznak el a fővárosból, nem felelt meg a valóságnak, mert már ma este elutaztak.

A cseh-szláv katholikus nagygyülés mai második napja, mint Prágából jelentik, rendkivüli érdeklődés mellett folyt le. Reggel hét órakor ünnepi menet indult Csehország patronájának a Hradsinon levő sirjához. A menetben mintegy 10.000 vettek részt, köztük impozáns látványt nyujtottak a keresztényszocziális nők 20 zászló alatt. Ezután szent mise volt, a melynek végeztével a kongresszus megkezdte tanácskozásait. Első szónok Bauer dr. brünni püspök volt, a ki az iskolakérdésről beszélve frenetikus hatást keltett azzal a kijelentésével, hogy »mi katholikus papok és püspökök az iskolát az erőszaknak engedve hagyjuk el.« Sevcsik tartománygyülési képviselő a zsidó liberális politika ellen fordult, a mely a nemzetiségeket egymás ellen felizgatta, Pohune plebános »az egyház nevelői szerepéről a multban« hatásos felolvasást tartott, Kadlcsák és Kritzan tanitók pedig az egyház és az iskola közti viszonyt fejtegették. Végül a nagygyüléshez érkezett üdvözlő táviratokat olvasták fel.

Kuba és a katholikus egyház.

Élénken emlékünkben van még az a messze nyugaton lejátszott háborusdi, melyet leleplezetlen önzésből kezdett Amerika, melyet nevetséges ügyetlenség és gyávasággal folytatott s mely, hogy be van fejezve, tisztán csak a vakszerencse müve.

Nem győztek Kubánál az Amerikaiak, csak a Spanyolok veszitettek. Valódi öngyilkosság volt a Cevera kirohanása, s mint a kesejük a hu lára, egyszerüen rá szállott az egyesült államok hadserege a prédára.

Az egész csata alig volt egyéb komédiá-

---

sorát, ezzel ugy látszik, kedveskedni akartak a mü magyarositójának: Hatvani Istvánnak, ki oly szép szerepet játszott Biharmegyében.

Hatvani ekkor már több forditásáról volt ismeretes, sőt ép a Süketnéma csakhamar kedvelt repertoiredarabja lett ugy a pesti, mint a kolozsvári szinészeknek. Hatvani István nem volt korszakalkotó tehetség, de tagadhatatlanul figyelmet érdemel a magyar vigjátékirók első csoportjában. Nem ir eredetit, csak magyarosit mint kortársainak legtöbbje, de magyarositásának meg van ama kiváltsága, hogy nem egy kifejezése törzsgyökeres magyarságra vall. Mert Hatvani arra törekedett, hogy őt ne illessék azzal, mit a »Süketnéma« előszavában jogosan emlit: iróink közül sokan rosszul fejezik ki azt, mit magyarul mondani akarnak. Ily népies, erős magyaros kifejezések a magyarositott forditásában nagy számmal fordulnak elő és bizonyságul elég lesz utalnunk néhányra: »bajos az öreg embernél a Vásár; addig úsz a tök a vizen mig elmerül; ugy járt a nyelved, mint a tséphadar; a szája olyan nagy mint egy vámkerék« stb.

A *Süketnéma* azonban szinpadi sikerét inkább tárgyának köszönheti. Van benne néhány alak, melybe Hatvani a magyarositásnál még több lelket öntött, mint a darab irója, a már alig ismert *Hunnius*.

Gróf Tsillag Károly szerelme a darab sarkpontja: Beleszeret egy világra szép leányba, kit azonban gondosan őriznek, rejtegetnek. De mert közelébe akar jutni, mint siketnéma törekszik a kastélyba, hol a pipakedvelő apának két oly gyönyörü pipával kedveskedik, minő ennek még gyüjteményében nincs. De czélját el nem éri, mert egy vendégfogadós, ki még a darab elején kieszelt tervét kihallgatja és ezért kidobatik, bosszut forral és mikor minden a legjobban halad, leleplezi a grófot és komornyikját, hogy ezek nem mások, mint Cagliostro és szolgája. A nagy nehezen megmenekült gróf és szolgája most már más uton, álruhába öltözködve, törekszik megszöktetni Juliát, de mert a vén leány-nagynénét, Dorottyát, Jakab a szolga, kit azonban még mindig angol grófnak tart, megszöktetni nem akarja, ez haragjában föllármázza a házat és meggátolja a szöktetést. De ekkor kiderül, hogy gróf Tsillag nem más, mint fia az öreg grófnak, ki a maga részére akarta Juliát elvinni és igy a nagy örömben még is egymásé lesz Károly és Julia, mig Dorottya, kiről Jakab tudni sem akar, továbbra is pártában marad.

A darabban van néhány élénken megirt jelenet, sok helyzet-comicum, mivel első magyar szinészeink több izben megkaczagtatták a közönséget. A főszereplőkön kivül különösen a leányőrző Szélesi, a vén leány nagy néne és a zsémbes Zsuzsi alakja domborodik ki, mely szereplőket sok érdekes jellemvonással ruházta fel a magyarositó Hatvani István.

Érdekesnek tartjuk a nagyváradi színészet multjára vonatkozólag egy pár régi szinlap szövegét bemutatni olvasóinknak, egyet 1844-ből, midőn *Szigligeti* Ede városunk szülötte itt vendégszerepelt és ez alkalommal »A zsidó« czimü darabját adták elő. A szinlap igen meg van csonkitva, az alakjáról itélve alighanem valami ruha-forma készült belőle.

Kivehető szövege itt következik:

Szigligeti Ur' ez egyszeri fellépte. N.Várad. Hétfőn October' 28 kán 1844 a' szegedi dalszintársaság által harmadszor: *Zsidó*. Szinmü 4 szakaszban népdalokkal; irta Szigligeti, zenéjét Erkel F. a' nemzeti színház' első karmestere. Először

nál az amerikaiak részéről. Folyton lőtávolon kivül tartották hadi hajóikat és bombázták — a tengert, melybe ágyuik golyója hullott, egy pár száz spanyol egész ezredeket állitott meg és vert vissza és egész haderejüket fel tudta tartani a Sant-Jagói 7000 spanyol.

A bőrük féltésén kivül még a sárga láz is rá ült az okkupáló hadsereg nyakára s bizony már a nagyerejü Amerika is kezdte a békét emlegetni, mikor segitségükre jött az éhség, mely megtörte a hős spanyolt.

A hires Blanco tábornok csak kiáltványokat bocsátott ki, az anya ország kormánya csak üdvözlő táviratokat küldözött s igy el kellett veszni Kubának, anélkül, hogy az amerikaiak győztek volna.

Volna tehát okuk az amerikaiaknak hálát adni az Istennek ezért a sikerült börze manőverért. Hiszen most ő diktálja a békét, ügyetlen, soha sem győzött, sárga lázas hadserege daczára.

S ime mivel kezdi a nagy reformot az emberszerető liberális janke?

Elrendeli az angol nyelv kötelező voltát és eltörli a hitoktatást.

Valóban ez kellett Kubának.

Éhes a nép? Lakjék jól a zengzetes Angol nyelvvel. El van vadulva a nélkülözés és folyton szitott lázadások folytán? Hát nem kell tanitani a hitre, hogy ha már emberi tekintély törvény tiszteletre nem tudta tanitani, hát ne féljen az Istentől sem.

Soha a szabadkőmives liberálizmus meg nem tagadhatja magát, Isten és trón ellen! Ez a jelszó. Minden jog lábbal tiprásával megrabolnak egy ősi birodalmat, ki törik a Spanyol korona legszebb gyöngyét. E manipulácziónál minden eszközt szentesit a czél, még spanyol zászló alatt sem szégyel belopozkodni a kikötőkbe. S mikor a joggal, egy idegen nép és trón jogával leszámolt, folytatja tovább Isten ellen.

Nem a szavak, a tettek beszélnek. A franczia és olasz forradalom, az amerikai rablás mind egy kaptára megy, mind szabadkőmives liberális intézőségből eredt.

Jó az ilyesmit alaposan megfigyelni és nem feledni el.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Augusztus 26. A nagyváradi szinészet 100 éves jubileuma.
Augusztus 27. A Sebes-Körös társulat közgyülése d. u. 3 órakor.
Augusztus 28. Az iparos ifjak egyletének közgyülése d. u. 3 órakor.
Augusztus 30. A pénz- és gazdasági szakbizottság ülése a városházán, d. u. 4 órakor.
Augusztus 31. Nyugdij bizottsági ülés a megyeházán d. e. 11 órakor.
Szeptember 10—11. A lövészegylet szabad dijlövészete.
Szeptember 18. A kerékpáregylet virágkorzója délután a Sporttéren.
Szeptember 24—25. Lóversenyek a nagyváradi gyepen.

Gróf Bethlen András.

Bethlen András gróf volt földmivelésügyi miniszter a Szapáry és Wekerle kabinetben — tegnap délelőtt 10 órakor Bethlenben meghalt. Halála nem jött váratlanul s mégis megremegteti e hir a hazafiak szivét, mert benne megtestesitve láttuk mindenkoron azt, amiért oly nagyon sovárgunk, de azért igen ritkán van benne részünk, — a tisztességes és becsületes politikát, párosulva az eszélyességgel, a tapintattal, mely az agyarkodó szászságot is megnyugvásra birta, a nagy szakértelemmel, mely által Magyarország földmivelését az elhanyagolt állapotból előbbre vitte. Betegeskedése, de még inkább egyeneslelküsége miatt a legközelebbi kormányválságoknál nem találták alkalmasnak a földmivelésügyi tárcza vitelére. Mint mondani szokták pályatársai: a vak gróf fél szemmel is megtalálja az igazságot.

Temetése szombaton fog végbemenni Bethlenen.

Életrajzi adatai a következő:

Bethlen András gróf, földmivelési miniszter született Kolozsvárott 1849. Jogi tanulmányait a budapesti, brüsszeli és lipcsei egyetemeken végezte, azután nagy utazásokat tett és kiválóan nemzetgazdasági tanulmányokkal foglalkozott. Nemzetgazdasági czikkei Magyarország fontosabb kérdéseiről méltó figyelmet keltettek. 1873—82. a képviselőház tagja volt; 1882. Brassó vármegye főispánjává nevezték ki, majd ideiglenesen Szeben vármegye vezetésével mint, szász comest is megbizták. Nehéz állásában — mivel e két vármegye a nemzetiségi izgatások főhelye volt — kiváló érdemeket szerzett az által, hogy a szászokat a magyar állameszme számára megnyerte. Tapintatos fellépése s fáradozásai Brassó iparának emelése körül nagy népszerüséget szereztek neki a szászok körében is. 1890 márcziusban mint földmivelésügyi miniszter a Szapáry-miniszteriumba lépett. Tagja az 1892 novemberében megalakult Wekerle-kabinetnek is. Szakjában, mely eddig meglehetősen el volt hanyagolva, nagy buzgóságot és munkásságot fejt ki. Különösen nagyfontosságu terve: az állami javakat kisebb részekben bérbe adni, egy tehetősebb bérlőosztály alakitásának előmozditására és a telepitést lehetőleg előmozditani. Az árvizmentesitésre és folyószabályozásra szintén nagy gondot fordit.

UJDONSÁGOK.

* **A Bazár-szoros kiszélesitése.** A Bazár-szoros kiszélesitése czéljából a kereskedelmi miniszter tudvalevőleg eng délyezte a Mayr Sándor és Weiszlovits Adolf házainak kisajátitását. A városi tanács a kisajátitási bizottságot *Frankó* Endre és *Bozóky* Béla tagokból és *Istvánffy* István jegyzőből alakitotta meg. A bizottság szeptember hó 28-án kezdi meg a kisajátitási eljárást.

* **Jönnek a honvédek.** A nagyváradi 4. honvédezred egy része tegnap délután vonult ki Nagyváradról, hogy részt vegyen a Székelyhid környékén tartandó hadosztály gyakorlatokon. Ma érkezik városunkba az első honvédezred 3200 embere, akiket egy napra a Főutczán és a közelebbi utczákban szállásolnak el. Holnap tovább mennek részint B.-Diószegre, részint Székelyhidra. Csatlakozik hozzájuk a gyakorlatra beosztott lovasság és két üteg tüzérség. A budapesti honvédekkel a honvédzenekar is Nagyváradra érkezik.

* **A közkórház kibővitése.** Biharvármegye kórházi választmánya elhatározta, hogy a kórházat egy ujabb elmebeteg osztálylyal kibővíti. Az épitkezés 40,000 frtra van előirányozva, A miniszter leirt Biharvármegyéhez s kérdést tesz, hogy miből fedezi a megye az épités költségeit. Ha talán az ápolási dijból akarná a 40,000 frtot fizetni, ezt nem engedheti meg, mivel ilyen módon csak uj kórházak épitési költségei fedezhetők.

* **A lengyel szabadsághősért.** *Rulikovszky* Kázmér lengyel dzsidás százados a magyar szabadság vértanuságának halálozási napját minden évben kegyelettel üli meg Nagyvárad hazafias polgársága. Az idén a nagyvárad-ujvárosi templomban f. hó 27-én d. e. 9 órakor gyászmise fog tartatni az elhunyt szabadsághős lelkiüdvéért, mely kegyeletes actusra felhivjuk

---

adatott Pesten Juliusban 1844. Első szakasz. (Le van szakitva). Második szakasz: Krida. Személyzet: Krida, nagykereskedő Szerdahelyi, Földesi úr Károlyi, Celestina, neje Erkelné, D'Orby marquis Almási, Ősfi, arszlánka Szerd. Kálm., Élősdi, iparlovag Kovács, Lőrincz Gyulai, Lízi, Földesinél szobaleány Lukácsy Ant., Ügyvéd Barczánfalvy, Fellermein és Kreiter Krida segédei Ercsei és Szombati, Jancsi, Földesi' inasa Szigligeti, Blond Dőme. Történik Pesten, Krida' irodájában, és Földesi' lakában. Harmadik szakasz: Csőd. Személyzet: Földesi, leíró Károlyi, Celestina, neje Erkelné, Krida, csőd alatt Szerdahelyi, D'Orby marquis Almási, Ősfi, arszlánka Szerd. Kálm., Élősdi és Kártyai iparlovagok Kovács és Szombati, Lőrincz Gyulai, Blond, koldus Dóme, Jancsi favágó Szigligeti, Szaporiné, Celestina barátnéja Haviné, Scherer és Band kereskedők Kaczvinszky és Szombati, Frankfurti kávés Barczánfalvi, Lízi Lukácsy Ant., Inas Ifj. Kovács, Pinczér Ercsey. Vendégek. Történik Budapesten egy évvel később. Negyedlk szakasz: Visszafizetés. Személyzet: Gróf Sáspatakyné Haviné, Szántai, gazdatiszt Szabó, Mari neje Szerd. Nelli, Földesi Károlyi, Krida Szerdahelyi, D'Orby Almási, Lőrincz Gyulai, Jancsi, Földesi' kisérője Szigligeti, Lízi, neje Lukácsy Ant., Szolgáló Kaczvinszkiné, Parasztleány Róza, Gyuri, sáspataki pór Hódi, Blond Kaczvinszky, Rebeka Laczkóné, Öreg zsidó Zsivora. Szolgabíró, esküdt, több urak, népség. Történik Sáspatakon.

A másik 1832-ből való, szövege a következő:

Ma Vasárnap Szeptenber' 23-dik napján 1832 Tek. Ns. Abaúj Vármegye' pártfogása alatt lévő nemzeti Dal- és Színjátszó-Társaság által a' hat vezértagok' részére előadatik: *A' havasi rémkirály és az embergyülölő.* Egészen új dekorátziós andalgó víg bübájosjáték 2 felvonásban. Irta Raymund. Muzsikára tette Müller. Fordította Telepi. Személyek: Astrágalus, havasi rémkirály Szentpéteri Úr, Linarius, havasi rém Latabár Úr, Alpenor, havasi rém Mátéfi Úr, Lucumanus, havasi rém Pály Úr, Rappelkopf, gazdag birtokos Szilágyi Úr, Sophia, ennek negyedik felesége Telepiné Assz., Máli, harmadik feleségétől való leánya Dériné Assz, Silberkern, Sophia' testvére, velentzei kereskedő Kubai Ur, Darn Wilhelm, ifjú festő Egresi Úr, Lízi, Máli' szobaleánya Szentpéteryné As., Habakuk, Rappelkopf' szolgája Telepi Úr, Krisztián, szénégető paraszt Megyeri Úr, Mártha, a' felesége Pályné Asz., Erzsi, a' leánya Kubainé Assz., Kristóf és András gyermekei Máli és Lína, Krisztián' nagyannya Demjénné Assz., Ferkő, favágó, Erzsi' vőlegénye Szerdahelyi Ur, Szabina, szakácsné Rappelkopfál Mária, Sebestyén, kocsis Rapoelkopfnál Királyi Úr, Victoria, Valburga és Emerentia Rappelkopf meghalt feleségeinek lelkei Mátéfiné Assz., Mária és Egresiné Assz. Havasi rémek, geniusok, az önesméret' templomában Rappelkopf' cselédei. A' dolog történik Rappelkopf' jószágán és annak környékén. Több évek ólta kezetfogva fáradozunk e' jelenlévő intézet' fenntartása végett, 's többévi keresményünknek nagyobb részét a' szükséges játékszini-könyvök', könyvtár', és dekorátziók' megszerzésére forditottuk, — a' mellyeket most az egésznek boldogitására közönségesen szoktunk használni — de úgy mindazáltal, hogy szerezményeink' használásáért (minthogy azoknak újitása, szporitása ismét a' mi kötelességünk) bizonyos eggyezett jutalmat kapunk, és ezt egy egész évre a' mai játék' estvéje határozza meg. Mellynek jövedelme, hogy részünkre kedvezően eshessen ki, egy olly érdemes darabot választottunk, minek czélerányos érdeme mindenütt megelégedést, és kedvet talált; mellyre nemeslelkü pártfogóinkat egész alázatossággal meghívni bátorkodnak a' társaság' vezértagjai.

A harmadikat 1840-ből eredeti alakjában mutatjuk be olvasóinknak, hozzáfüzve azon megjegyzést, hogy alakja a kezelhetőség szempontjából sokkal jobb, mint a maiaké és hogy a reklamot az időben is ismerték az emberek, amennyiben a szinlap széle . . . . Hermann rukaüzletének reklamirozására van felhasználva.

Ezt a csinos alaku régi szinlapot, melyet eredetileg igyekeztünk bemutatnt, lapunk negyedik tárczarovatában adjuk.

a hazafias közönség figyelmét. Akik pedig csupa szórakozás czéljából is végig mennek a Bónékuti fasoron, ne feledjenek egy pár szál virágot dobni a szabadsághősnek a fasor végén, a temető bejáratnál levő sirhantjára.

* **Pályázat.** A nagyváradi m. kir pénzügyigazgatóságnál egy évi 1100 frt fizetéssel s megfelelő lakpénzzel javadalmazott pénzügyi segédtitkári állás jön üresedésbe, melyre a fönt nevezett pénzügyigazgatóság pályázatot hirdet.

* **Megfellebbezett határozat**. Nagyon kiélesedett a nézeteltérés Nagyvárad város iskolaszéke és a városi tanács között, mert a tanács azt akarta keresztül vinni, hogy az iskolaszék részére szükséges beszerzéseket a gazdasági tanácsos eszközölje. Az iskolaszék azonban hivatkozott autonom jogára és semmi áron nem hajlandó a költségvetése keretén belül a rendelkezési jogot a tanácsnak átengedni. A jogügyi szakbizottság véleményében helyeselte az iskolaszék álláspontját s igy a dolog maradt az eddigi eljárás szerint. Ezt azonban *Dús* László főügyész megfellebbezte.

* **A megyei virilisek.** Biharvármegye központi választmánya tegnap délelőtt ülést tartott, a melyen végleg megállapitották Biharvármegye 1899. évi legtöbb adót fizetőinek a névsorát. A folyó évi névjegyzéktől igen kevés az eltérés. Biharvármegye legelső virilise a jövő évben is dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok, váradi püspök.

* **Költözködik a törvényszék.** A helybeli igazságügyi palota már egészen készen van, most már csak a végső simitások vannak hátra, azonban már ezek olyan apróságok, hogy ezek miatt már be is lehet költözni. De már igazán ideje is van, mert a mostani állapot minden tekintetben tarthatatlan, a multkorában is az egyik törvényszéki jegyzőt majdnem agyonütötte egy kidülő fal. Most azután az igazságszolgáltatás végre egy épületben lesz, az ügyvédek és a peres felek örömére. A költözködést már valószinüleg hétfőn m gkezdi a törvényszék bünfenyitő osztálya, amit gyorsan fog követni a törvényszék és a két járásbiróság, ugy hogy szeptember közepére az egész költözködés készen lesz.

* **Album-átadás.** A nagyváradi kir. törvényszék és a területén levő kir. járásbiróságok nevében tegnap, Lajos napja alkalmából egy kilencz tagból álló küldöttség kereste fel *Gyalókay* Lajost, a nagyváradi kir. törvényszék közelebb nyugalomba vonult elnökét. A küldöttség egy müvészies kivitelü fehér maroquin bőrből készült gazdagon aranyozott és zománczozott, családi czimerrel ellátott albumot nyujtott át, mely első lapján müvészies kivitelü allegoricus rajzokkal a következő feliratot viseli: »Szentgyörgyi és gyalókai Gyalókay Lajosnak, a nagyváradi kir. törvényszék első elnökének emlékül a nagyváradi kir. törvényszék és a területén eső tizenegy kir. járásbiróság személyzete 1872—1898«. Az albumban 100 fénykép van. Az ünnepelt férfiunak az albumot *Velyáczky* Gyula kir. itélőtáblai biró, *Tóth* Imre, *Bary* József, *Kurovszky* Ferencz kir. törvényszéki birák, *Gálbory* József aljárásbiró, *Baróthy* Pál kir. törv. jegyző, *Kolthay* Győző kir. telekkönyvvezető, *Ponorán* Lukács kir. törvényszéki iroda-igazgató és *Huzella* Gyula kereskedelmi tanácsosból álló küldöttség adta át. Az ünnepeltet *Tóth* Imre biró üdvözölte. *Gyalókay* Lajos meghatottan fogadta az átnyujtott ajándékot és magas röptü beszédével felölelve a kir. törvényszék élén töltött 26 év kedves emlékeit. Végül megköszönte a megemlékezést.

* **Ki akar szinész lenni?** A »Vigszinház« igazgatója szinésziskolát nyit, mely már szept. hó 1-én veszi kezdetét és 2 esetleg 3 évig tart. Osztöndijas állások is vannak. A növendékek elméleti és gyakorlati oktatásban részesülnek és ugy a drámai, mint az énekes szakban kiképzést nyernek. Az iskola tanárai elismert jeles szakerők, kik előadást tartanak a magyar nyelv és irodalom, szinészet elmélete, lélektan, aesthetika, általános müvelődés, történet és franczia nyelv tárgyaiból

* **Új postahivatalok.** A nagyváradi m. kir. posta és távirda igazgatóság *Új-Panát* és *Magyar-Csanád* községekben új postahivatalokat szervezett szeptember 1-ével kezdődőleg.

* **A tiszteletes ur kamrája.** A szalacsi tiszteletes ur éléskamrájába illetéktelen kezek nyulkálnak, ami kitünik onnan, hogy tartalma ugy fogyott, mintha egy éhes regiment folyton onnan táplálkozott volna. A csendőrség ki is nyomozta, hogy az az illetéktelen kéz, mely olyan szaporán hurczolgatja ki a kamara tartalmát *Gyöngyösi* Juliánna margittai illetőségü szalacsi lakosé, aki a kenyérhez, szalonnához még egy-egy tyukot, libát is elcsent az udvarról és itt-ott szeretőivel elfogyasztgatták.

* **Szimon Anna temetési költsége.** A bolgár huszárkapitánynak, Bojcsevnek áldozatát, a szerencsétlen magyar leányt, Szimon Annát a filippopoli magyar-osztrák konzulátus temettette el. A meggyilkolt leánynak fényes temetést rendezett a konzulátus, a költségeket pedig diplomácziai uton a magyar kormánytól követelte. A konzulátus a következő német nyelvü számlát mutatta be a magyar kormánynak:

1. Az agnoszkálás végett kivitt három tanunőnek vasuti és kocsi költsége	62.50 frank
2. Temetési költség . .	147.— »
3. Lelkészeknek a rekviemért	60.— »
4. Gyászjelentés, koszoru	93.25 »
Összesen:	362.75 frank

azaz 146 forint 91 krajczár aranyban.

Ezenkivül különböző táviratok költsége czimén 53 frt 37 krt kér aranyban, összesen tehát 200 frt 28 krt aranyban, vagyis majdnem 250 frtot. A belügyminiszteriumban hosszabb diplomácziai iratváltás követte a konzulátus számláját, mert a belügyminiszter csak a 147 frank temetési költséget fogadta el. Egyéb kifogásai is voltak a belügyminiszternek, csak az nem, hogy a magyar-osztrák konzul a magyar kormányhoz német nyelven küldi be a számláját. A belügyminiszter nem is vállalt el többet, mint a temetési költségnek a megtérítését, illetőleg behajtását s erre vonatkozólag a következő leiratot küldte a fővárosnak:

A Filippopolban gyilkosság áldozatául esett állitólag budapesti illetőségü néhai Szimon Anna fölkeresett hullájának temetési költségeire a filippoli cs. és kir. osztrák-magyar konzulátus által előlegezett 147 frank = 59 frt 53 és fél krajczár aranyban = 71 frt 14 kr forgalmi pénzben összegre vonatkozó, a cs. és kir. közös külügyminiszter ur által közölt okmanyokat ide csatolva a fő és székváros közönségének oly fölhivással küldöm meg, hogy az ezekben tételenként igazolt költségeket az elhunytnak hagyatékából, vagy fizetni képes rokonairól késedelem nélkül szedesse be ezt s azt behajhatatlanság esetében pedig az ezen körülményt igazoló szabályszerü szegénységi bizonyitványnyal kiegsszitett közleményeket ide mielőbb terjeszsze föl

Budapesten, 1898 évi augusztus hó 12-én.

a miniszter meghagyásából

Forray Ferencz,
min. o. tanácsos.

* **Női kalapok a szinházban.** Külföldön tudvalevőleg mindenütt nagy a panasz a hölgyek ellen, akik kalapban jelennek meg a szinházak földszintjén. A női kalapok már számtalan bonyodalomnak voltak előidézői és a szinházak, melyek eleinte udvariasan felkérték a hölgyeket arra, hogy kalap nélkül jelenjenek meg, utóbb sorra betiltották a kalapviselést. Egy spanyol városka még tovább ment egy lépéssel. A polgármester, aki a szinház felügyelője, rendeletet adott ki, amelynek első pontja a következő:

»Hölgyek, akik szinházba mennek, alacsony frizurát tartoznak viselni.!«

Szegény hölgyek! A kalapot már elvették tőlük, most már a magas frizurával sem bosszanthatják többé azokat, akik mögöttük ülnek.

* **Tüz egy rendházban.** Bikszádon a bazilika rendü atyák háza leégett. Nagyon sok miseruha, élelmiszer és ruha lett a lángok martaléka. A kár nagysága még meg nem állapitható. A tüz valószinüleg gyujtogatásból keletkezett.

* A **hegymászó olasz királyné**. Margit olasz királyné, mint Rómából jelentik, az idén különös nagy kedvvel üzi a hegymászást. A korábbi években ilyenkor már a velenczei Lidóra ment, az idén azonban meghosszabbitotta Gressoneyben való időzését. A királyné tudvalevőleg rettenthetlen hegymászó, mit az Alpesi egyesület is elismert s a királynét disztaggá avatta. A ki csak a piomenti Alpes-tetőket megmássza, nem fog olyan menedékházat találni, mely a királyné látogatásának emlékét ne őrizné. — Kirándulásain elveti a királyné magától az udvari élet minden konvenczionális megnyilatkozását, a szertartás szabályait, ugy él a természetben, mint annak szabad gyermeke. Gres-

Lendvay Márton' jutalom- 's utolsó játéka.

Nézőhely **NAGYVÁRAD.** a' fekete sasnál.

Kedden December' 29dik napján. 1840

LENDVAY MÁRTON' RÉSZÉRE

először adatik :

BELLE-ISLE GABRIELA.

Új dráma 5 felvonásban; irta Dumas Sándor, forditotta Nagy Elek, a' m. t. t. költségén.

Személyek:

Belleisle Cabriela — — — — Chiabainé	Prie marquisné' első komornyikja — Kovácsy
Prie marquisné — — — — Mátéffyné	Mari, a' marquisné' komornája — Fejérné
Richelieu herczeg, franczia pair — Fejér	Richelieu' első komornyikja — — Török
D'Aumont herczeg, kapitány — Végsey	Lovász — — — — — — — — Kaczvinszky
D'Auvray, hadnagy — — — Chiabai	Vendégek — — — — — — Éder, Kovácsyné, Végseyné
Chamillac — — — — — — — Szőke	
D'Aubigni, királyi szolgálatban hadnagy — — — — — Lendvay	

A' történet' helye Chantilly. jun. 25. 26. 1726.

A' t. cz. közönség kegyébe ajánlja magát alázatos tisztelőjök

LENDVAY.

Kezdete 6 órakor.

Goldner Hermann Pestről, most legelőször jelenvén meg e' vásáron, ajánlja jutányos áron pontos szolgálatját legújabb divatú mindennemü férjfiruhákkal. Föraktára van a' ZÖLDFANÁL.

GOLDNER M. Pestről, ajánlja gazdagon ellátott férfiruharaktárát, a' fekete sasnál 11. szám alatt.

soneyben a báró Peccaz villájában lakik, a kinek családja, ugy látszik, örökli, hogy a savoyai ház fejedelmeit a hegyi kirándulásokon vezesse. Kirándulásain a királyné a tiroli hegymászónők viseletében szokott lenni. A Gressoney-i völgy fontos hadászati pont, éppen ezért nagy hadgyakorlatokat szoktak ott évről-évre tartani. Nagy érdeklődéssel szemléli ezeket Margit királyné még a legrosszabb időben is.

* **Vanderbild-leány az őrültek házában.** A Journal szenzációs hirt bocsát világgá: Mrs. Marie Allen Wilmerding, született Vanderbilt-leány, a világhirü milliomos család sarja, a blomingdalei őrültek házába van csukva, mert az orvosok agypralizist konstatáltak rajta.

Jack Wilmerding elvette Marie Fatineh Allen-Vanderbiltet, a hires commodore Vanderbilt dédunokáját, a megfelelő milliókkal együtt. Nem sokáig éltek boldogan, mert Jack ur igen heves, az asszony pedig igen daczos természetü volt, továbbá mert Wilmerdingnek a pénz értékéről fogalma sem volt. Többször czivódtak s amikor egyszer egy nyilvános helyen Jack ur egy tányér fagylaltot vágott a neje fejéhez, ez elhagyta brutális férjét és elment az édes apjához, aki már h a r m a d i k feleségével élt akkor. A mostoha anya és a leány közt is visszavonás támadt, a melynek az lett a vége, hogy Wilmerdingné visszatért a férjéhez. Ennek rokonai azonban a blomingdalei őrültek házába zárták az asszonyt, a kinek vagyonáról leltárt készitettek, a mely szerint Wilmerdingné vagyona alig százezer dollár. Ez az egy dolog a leggyanusabb az egészben, mert a Vanderbilt-leány hozománya legkevesebb tiz millió dollár volt. Az őrültek házába csukott asszony most aztán levelet irt a Journal szerkesztőjéhez, elmondta neki, hogy alkalmasint a vagyona birtokába akarnak jutni férje és kapzsi rokonai és kérte, hogy szabaditsák ki a bolondok házából. A nevezett lap szerkesztője biró elé vitte az ügyet és a vizsgálatot, a melynek eredményét New-Yorkban feszülten várják, már el is rendelték.

* **Belefult a tóba.** V.-Szohodolon Czigány Kosztán 15 éves Juon nevü fia több társával fürödni ment a község mellett levő Tenczu Tuntingel nevü tóba. A vig lubiczkolás között Czigány Juon egyszerre csak a viz alá merült. Mire társai észrevették már halva volt.

* **Kolumbus földi maradványai.** Abból az alkalomból, hogy a spanyol sajtó felvetette a kérdést, mi történjék Kolumbusnak Havanában elhelyezett földi maradványaival akkor, ha majd a Nerro erőd bástyáiról nem leng alá többet a spanyol zászló, ismét felmerült az a kétely, hogy Kolumbus földi maradványai csakugyan ott nyugodnának. Ez azonban megczáfolhatatlan tény. Irving a hires angol történész »History of the life and vayages of Christopher Columbus« czimü munkájában erre vonatkozólag a következőket mondja: 1536-ban Kolumbus Kristof s fia Diegonak holttestét átvitték Hispaniolába s ott a San Domingo egyház sekrestyéjében helyezték el. De itt sem t.lálta az állandó nyughelyet, mert nemsokára átvitték Kubára s a havannai domban helyezték el.« Miután 1795-ben a spanyol birtokok egyrésze a békekötés értelmében franczia kézbe jutott, arra határozták el magukat a spanyolok, hogy a »tenger nagy tábornokának« földi maradványait magokkal viszik. Erről következőket irja Irving: 1795. deczember 20-án San Domingói előkelő személyiségei, az egyházi, polgár s katonai hatóságok fejei jelenlétében, kibontották a székesegyház kriptáját s napfényre hozták az érczkoporsót. Összegyüjtötték a benne talált maradványokat s egy kis érczszekrénybe helyezték. A szekrény kulcsát a püspök vette át megőrzés végett. A szekrényt diszes koporsóba tették. Másnap a koporsót harangzugás s fényes gyászszertartások közt az »Entdecker« hajóra vitték. A hajón a koporsóval Havanába indult, hova 1796 január 15-én érkezett meg Itt hasonló tisztelettel adóztak a nagy felfedező emlékének. A püspök gyászmiséje után, a Kolumbus hamvait rejtő szekrénykét a kathedrale falában a főoltártól jobbra helyezték el. — Ezt irja Irving. És ott vannak a hamvak ma is. A nyilás márványtáblával van elzárva. A márványlapba Kolumbus reliefképe van bevésve. E képen hosszukás arczczal, magas homlokkal, nagy és szép vágásu szemekkel, élesen metszett orral van ábrázolva. A kép alatt következő spanyol nyelvü felirás olvasható: A nagy Kolumbus képe és maradványai! Vajha évezredeken keresztül nyugodnátok oly biztos ez urnában, mint emléked a hálás nép szivében.

* **Belefuladt a Körözsbe.** Szent-János község határában *Kogye* Mitru nevezetü kis öt éves gyermek belefuladt a Körözsbe. A hullát idáig nem sikerült megtalálni.

* **Félix-fürdői élet.** A Félix-fürdő évszázados fái között vig élet folyik. A fürdő csodálatos gyógyerejü vizét a beteg emberek messze földről felkeresik s még a legbetegebbek is egészen gyógyulva távoznak. A fürdőszálló vendégekkel egészen tele van, ugy hogy néha szobát sem lehet kapni, amiről különben fényes bizonyságot tesz az alábbi névsor. A fürdő bérlője *Kernács* is mindent elkövet, hogy a fürdő jó hirét fenttartsa.

A Félix-fürdő vendégei aug. 20-ig Kaszás Józsefné körjegyző neje és leánya Balmaz-Ujváros, Bánfalvi Lajosné lapszerkesztő neje Szentes, Nics Dánielné Sz.-Kraszna, Csernatony Péter törvényszéki biró és neje N.-Enyed, dr. Coma Gábor ügyvéd neje és fiai Belényes, Rádl Ödön ügyvéd és neje Nagyvárad, Bányai Lajos ügyvéd neje H.-M.-Vásárhely, Dancsházy D. H.-M.-Vásárhely, Hornyánszky Pál földbirtokos és neje H.-K.-Pályi. Novák Antal tanár és neje Szamos-Ujvár, Walton Eduárd borkereskedő Kolozsvár, Imre Sándor nyug. egyetemi tanár és neje H.-M.-Vásárhely, Hollósy Gyuláné Rév, Bakay Péterné H.-M.-Vásárhely Haviár Dánel ügyvéd és neje Szarvas, Rasovszky Fülöpné kereskedő neje B.-Csaba, Klein Johanna B.-Csaba, Benedek Dávidné kereskedő neje N.-Várad, Kaminszky János pénzügyi fogalmazó és neje N.-Várad, Winter Károlyné B.-Csaba, Demetrovics Miklósné N.-Várad, özv. Rádl Istvánné N.-Várad, Radó Bertalan titkár és neje Szatmár, Jakabházi István pénzügyi titkár Deés, Popovics Gusztáv körjegyző és neje Gyula, Nátafalusi Kornél tankerületi főigazgató, N.-Várad, Csepreghy Lajosné és leánya Sz.-Somlyó, Kernács Gyuláné Debreczen, Zeller Géza uradalmi intéző és neje, Konsp, Pasevitz Géza körjegyző és neje Berzova, dr. Szalay Béláné orvos neje Debreczen, Jakó Jenő gyógyszerész és neje K.-Ladány, Papp György földbirtokos és leánya N.-Várad, Veszprémi Jolán H.-Böszörmény, Komjáthy Jánosné szinigazgató és neje Debreczen, Draveczky Béla nyug. főszolgabiró Székelyhid, Kerekes Gyula körjegyző B.-Ujfalu, Beles Ágoston gör. kel. lelkész Simánd, Ferkál József keztyügyáros Kolozsvár, Tátray Lajos törvsz. hivatalnok N.-Várad, Florek Emma tanitónő Békés, özv. Grósz Istvánné, leánya és unokája N.-Várad, Südi Gyuláné tisztartó neje Kis-Szántó, Emánuel Jabab kereskedő Beél, Sohr Miksáné és leánya Tiszafüred, Zucker Zsigmondné kereskedő Belényes, Miklósy Józsefné Vaskóh, Sichermann Jabab és neje Munkács, Blau Sándor és neje kereskedő N.-Várad, Ávrány Józsefné Szabadka, özv. Molnárné Ring Marie Debreczen, Imre Gusztáv ref. tanitó N.-Bajom, özv. Onody Pálné és leányai B.-Csaba, Kovács Zsigmond ref. lelkész és neje Tisza-Igar, Lukács Dánielné ref. lelkész és neje M.-Tur, Gál János földbirtokos Szarvas, Tatár Sándorné Debreczen, Bodnár Józsefné N.-Várad, Szabó Mihály és neje Kolozsvár, Lehellősv Pál földbirtokos Sarkad, Tarsoly Ferenczné N.-Várad, Bany Istvánné és neje Zilah, özv. Tóth Ferenczné Bánfalva, Mihók Balázsné T.-Sz.-Miklós, Cserniczky Józsefné tiszttartó neje és nővére Kis-Szántó, Bodnár István m. kir. honvéd alezredes a honv. főp. I. segédtisztje és neje Budapest, Janicsek Andor fővárosi tüzfelügyelő és neje Budapest. Ezenkivül tele van a népszálló minden szobája s a fürdőzők száma oly nagy, mint bármelyik május utoljan.

☛ **Lapunk t. olvasóit — kik a nyár folyamán bárhova nyaralni mennek és a lapot oda járatni akarják — figyelmeztetjük, hogy ebbeli szándékokat illetve czimüket a kiadóhivatallal tudassák. Lapunk kiadóhivatala készséggel fogja a kivánt helyre elküldeni a példányokat.** ☚

SZINHÁZ.

A hadak utja. Tegnap este a szinkörben nagy tüntetés mellett játszották végig »1848-at.« A közönség zsufolásig megtöltötte a szinkört s a tüntetés képről-képre fokozódott és tetőpontját érte el a Kossuth-nóta éneklésénél. Nyolczszor kellett elénekelni s a közönség együtt énekelte a szereplőkkel. A VIII. képben zajos ovácziával ünnepelték a királyt. A záró jelenetben pedig a közönség állva énekelte a »Hymnuszt«. Az előadás után százak és százak tüntettek a szintársulat szereplő tagjai mellett. A nagy tömeg a Szent-László térre vonult, a hol *Pataky* Béla elszavalta a »Talpra magyart«. — Az előadás alatt a főbb szereplőket csinos babérkoszorukkal tüntette ki a Lajos-asztaltársaság, a melynek tagjai rendezték különben a szép óvácziót. Az ünneplők a tüntetés után a Kispipában gyültek össze kedélyes lakomára.

Szinköri hirek. A bibliás ember — Kienzl Vilmosnak geniális müve — kerül holnap szombaton először szinre. Az opera — mely az utóbbi évek zenei eseménye volt — bejárta az összes nagyobb szinpadokat, mindenütt szerzőjének dicsőségét hirdetvén, aki méltán rászolgált ugy tárgyának poetikus, nemes egyszerüsége, mint zenéjének keresetlen, természetes ädeségével. Stephanidesz karnagy nagy szeretettel tanitotta be az operát, a melynek egyik szerepére Váradi Margitot nyerte meg az igazgatóság. Mezeinek kitünő szerepe »A bibliás ember« szintugy Székely Irén, Fehér és Kassai ambiciójuknak és tehetségüknek megfelelő szerepeket énekelnek. A kisebb szerepeket Lányi E., Váradiné, Leővey, Török és Váradi közt osztották ki.

IRODALOM.

— **Vidám Versek.** Debreczenből diszes kiállitásu kötet verset küldtek be hozzánk. Irta: *Szirén* (Szini Péter), az irodalom régi munkása, aki vidéki szerkesztőségben a hirlapirás erőőrlő munkája között is irodalmi ambicziót táplál és amikor leteszi a hirlapirói tollat, nyelvészkedik a tudományos folyóiratok részére vagy dalol poéta szive szerint. Ma, amikor valamennyi költő azt a szomoru nótát pengeti, hogy az emberi küzdelem hiábavalóság, hogy nincs igazság, nincs szeretet, a komor hangu költemények bántó hangzavarából kedvesen csendülnek füleinkbe a szerény vidéki hirlapiró egyszerü, vidám poémái. A mi vidám dalosunknak is nehéz a sorsa, de az ő halvány arczán nincs keserüség, csak derü. A küzdelmek, bajok nem fakasztanak könnyet a szeméből, hanem szelid mosolylyal nézi a világot és csak azt látja meg, ami élteti a kedélyt, a vidámságot, a tréfát. Versei jóizü humortól duzzadoznak. Kár, hogy a hirlapiró szorgos keze itt-ott egy szürkébb verset is felejtett a pompás humoru, kedves versek között, amelyeket egészséges világnézet és hamisitatlan magyar fölfogás jellemez. A rendkivül diszes kiállitásu kötet megszerezhető 1 frtért a Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaságnál Debreczenben, valamint könyvkereskedések utján.

— **Énekeljetek az Urnak.** Ezen a czimen a legközelebb imádságos és énekes könyv jelenik meg Esztergomban *Kersch* Ferencz székesegyházi karnagy és dr. *Kiss* János egyetemi tanár szerkesztésében. Maga a szerkesztőknek a neve elég garanczia arra nézve, hogy a könyv minden kivánalomnak meg fog felelni. Az imádságos könyv az ifjuságnak van szerkesztve ugyan, azonban beosztásánál fogva bárki használhatja. Az ájtatossági könyv imádságos részét dr. *Kiss* János egyetemi tanár Budapesten, énekes részét pedig *Kersch* Ferencz székesegyházi karnagy Esztergomban, szerkesztették. Az imádságos rész szerkesztőjének az énekek nagy száma és nagy tért igénylő hangjegyelése mellett igen csekély hely állt rendelkezésére, azért a legszükségesebbre kellett szoritkoznia, ugy mégis, hogy — a rendkivüli alkalmat egészen figyelmen kivül hagyva — a rendes alkalmak mindegyikére nyujtson imádságot. A maga szerkesztette imákat, valamint a lelkiismereti tükröt, a középiskolai és a többi hasonló koru tanuló ifjak szükségleteihez alkalmazta. Mivel serdülő ifjaink nagy része tanulja és tudja a latin nyelvet, sőt közülök számosan kisebb pap-

nevelő növendékei, azért jónak látta a közönségesebb imákat, első sorban a miseimádságokat latin nyelven is közölni. Az oltári szolgálat (minisztrálás) módját is közlendőnek itéite, helykimélés czéljából a szentmise teljes szövegébe beiktatva. Az énekes könyv vegyes négyeskarra van irva ugyan, — tarkitva itt-ott tisztán gyermekhangra irt három és négyszólamu énekekkel, — de az eddigitől eltérő beosztással u. m. szoprán-, két alt- és barytonra. Rendszeres oktatás mellett igy csakhamar elérkezik az az idő, midőn mintegy koronájául mindezeknek felhangozhatik a katholikus egyházi zene legérdekesebb faja: a Palestrina-korabeli polyphon-ének, mely évszázadokon keresztül mindig ékessége maradt az egyházi zenének. Ezért izlelitőül már ez alkalommal válogatott rövidke motettákat vett fel Palestrina, Anerio, Casciolini, Martini, Bernabei, Vittoria stb. örökszép müveiből, hogy az ifjuság már e szemelvényekből is megismerje szentegyházunk eme nagyjait is és méltányolja müveiknek nagy értékét. Az »Énekeljetek az Urnak« nemcsak gimnáziumok és realiskolák, hanem polgári és elemi tanitóképzők, polgári iskolák, felsőbb leányiskolák s más rokon iskolák ifjuságának is megfelel. Terjedelme 30 iv (480 oldal), melyből $7^1/_2$ iv (120 oldal) az imádságos részre esik. A könyv ára füzve 1 frt 20 kr., igen finom és erős vászon kötésben, piros metszéssel 1 frt 50 kr, igen finom és erős egész bőrkötésben, piros metszéssel 2 frt 20 kr. A megrendelések ily czimre intézendők: dr. Kiss János egyetemi tanár, Budapest, VII., Rottenbiller-utcza 5/a. III. em. 21. A könyvben négy remek kivitelü fametszet lesz. Megjegyezzük, hogy az imakönyv főpásztori jóváhagyással készül.

Az „Aratás".

A »Hazánk« fővárosi napilap mellékletét vettük, melynek czime: »Aratás«. Ez egy igen értékes füzet, nevezhetnénk aratási almanachnak, mely az aratást poetikus és közgazdasági oldaláról tárgyalja az előbbi irányban igen szép költői nyelvezettel, az utóbbiban pedig kellő alapossággal.

A könyv czélját és irányát különben a »Hazánk« szerkesztősége a következőkben adja:

»A hazai föld szeretetét hirdetjük, mert hisz ez a szeretet képezi nemzeti fenállásunk alapját. A magyar gazda, földmives érdekeit védelmezzük a mindent elnyelni akaró merkantilis tőke áradata ellen. Az aratás czimü könyvünkben is akár szép irodalmi, akár szaktudományi, akár ismertetés, vagy költemény alakjában ezek az eszmék nyernek kifejezést. Mikor itt ismertetjük a magyar aratási szokásokat s rámutatunk a mezőgazdasági szocziálizmusra s az annak ellensulyozására alkotott törvényre; egyuttal nem mulasztjuk el, hogy be ne mutassuk a külföld mezőgazdasági munkás ügyét, az európai egyes államokban divó aratási szokásokat, melyek közül valóságos tükre az orosz falusi életnek Szaltykov-Scsedrinnek Képek a falusi életből czimü müve, melyet dr. Kacziány Géza forditott könyvünk számára magyarra.«

Gazdag tartalma a következő: Az aratás és a szocziálizmus. Irta: *Rubinek* Gyula. A mezőgazdasági munkásügy külföldön. Irta: dr. *Halom* Dezső. A nazarénusok aratása. Irta: *Magyar Gyula.* Mikor aratnak a földön? (Tanulmány). A munkástörvény. Az időjóslásról (Ismertetés.) Magyarország idei termése. A buzakirály. Aratás a külföldön. Aratás tán. Irta: Bársony István. Az aratás népdalokban. Képek a falu életéből. Irta: Szaltykov-Scsedrin. Forditotta: Kacziány Géza. Aratók dala. Irta: Palágyi Lajos.

MULATSÁG.

Tánczvigalom. A mezőkeresztesi kath. kör tánczvigalma, melyet f. hó 20-án a könyvtár felállitására rendezett, a legszebb rendben, meglehetős jó sikerrel végződött. Összes bevétel 78 forint, melyből 16 forint 50 krajczár a nagyváradi papságtól gyült össze. Tiszta jövedelem 45 forint. — A tánczvigalomban résztvettek: a főszolgabiró személyzet, a községi főbiró, az egész intelligentia és nagyváradról is sokan. A kath. kör nevében alólirott a kegyes adakozók és a megjelentek szivességét nyilvánosan mély tisztelettel megköszöni. *Vagner* Soma, a kath. kör jegyzője.

Tánczestély az óvoda javára. A »Margittai óvoda-felügyelő bizottság« óvoda felszerelésére 1898 évi aug. hó 28-án a Margit szálló kerti helyiségében zártkörü tánczmulatságot rendez. A rendező bizottság: Szabó Lajos elnök. Hirschman Konrád, Altman József, Baranyi Gábor, Baróthy Károly, Dobó Miklós, Horváth Lajos, Horváth János, Hintalan László, Kabai Sándor, Kremezits Ferencz, Lövinger József, Mátray Árpád, Nagy J., Pál János, Pásztor Dániel, dr. Szántó Jakab, Szabó Bertalan, Szakáts József, Sztán Dániel, Schlőgl Ferencz, Török Vincze, Ungváry József, Zakar Kálmán, Zách József, Zsáner Gusztáv, Vilhelm Lajos. Kezdete este 8 órakor. Belépti-dij személyenkint 1 korona. Felülfizetések köszönettel vétetnek.

REGÉNY-CSARNOK.

AZ ODOR FERENCZ SZERENCSÈJE.

Irta: **Kiss Rezső.** 3.

II.

Telt az idő, múlt az idő. Odor hazakerült a börtönből. Feleségét és gyermekét élve találta, igy hát oda se nézett már a 6 évi raboskodásnak, mert hiszen a pénze Husztinál biztos helyen volt, azt gondolta hát, hogy most már boldog életet fog élni.

De bizony a pénz dolgában csalódott, mert Huszti a 3000 forintból földet vett, egy árva garassal sem tudott beszámolni.

Odor majd sóbálványá lett, mikor ezt neki Huszti megmondotta. Féktelen düh fogta el.

— Hát ezért szenvedtem el azt a hosszú hat évet, azért vállaltam a kelmed bűnét is magamra, hogy ily gyalázatosul megcsaljon! Irtóztató! Mig én koplalásban, nehéz munkában és vasbilincsek alatt sinylődtem, kelmed addig a jólétben úszott, becsülésben élt, amiben nekem többé sohasem lesz részem — és mégis az lett a vége, hogy én szegény is, becstelen is maradok, a kelmed feketelelküsége miatt!

De kisüt még az igazság napja!

Esküszöm az Istenre, hogy ha elő nem teremti kelmed véngonosztevő a 3000 forintomat ezen a nyáron, hát az őszön kelmed is ott rothad a kállai várban! Kifogom beszélni a posta rablást úgy igazában, a hogy történt.

— Bünös vagyok Gábor, — válaszolta Huszti, de hát nem azért költöttem el a pénzedet, hogy elakartam volna tagadni, vagy megakartalak volna csalni, hanem azért mert az őszön annak a hire jött ki a várból, hogy meghaltál a sulyos büntetés alatt.

De jóvá teszem a bünömet. Majd apránként vissza adom a pénzedet, csak az Istenre kérlek, ne szólj senkinek a mi bajunkról . . . ne tégy becstelenné engemet és a családomat, hiszen evvel a te sorsod nem javulna, ha engemet is magaddal rántanál a gyalázatba! . . .

— De lerántalak oda abba a piszokba, ahol én vagyok, ha a pénzemet egyszerre meg nem adod még a nyáron, vagy a földeket át nem adod!

— Könyörülj! Ne tapos el! Nem a vagyonomat sajnálom, de a becsületemet . . . A földeket nem adhatom át, mert akkor nyilván való lenne, hogy valami czimboraságban voltam veled, mert hiszen azt mindenki tudja, hogy neked pénzed nincsen s igy azokat a földeket meg nem vehetted tőlem, amugy Isten nevében pedig nem volna értelme, hogy miért adnék neked annyi földet.

Látod hát, hogy azt sem tehetem, nem a fukarság áll akaratom útjába, de a becsületem, amit úgy féltek . . . olyan nagyon . . .

Egy kissé lehiggadt Odor erre a beszédre, aztán más hangon folytatta a beszédet ő is.

— Hát el hiszem én, hogy kelmed igazat beszél, de hát mégis nagy sor ez a mi sorsunk.

Nekem sem vagyonom, sem becsületem, kelmednek meg mind a kettő megvan, pedig kelmed nem külömb nálam!

Becsület! Hát azt hiszi kelmed, hogy én nem szeretnék becsületes lenni még egyszer! Átkozom most is azt az órát, mikor abban a rablásba bele keveredtem, pedig tudja az Isten és tudja kelmed, hogy nem magamtól elegyedtem bele, hanem a kelmed csábitására, a kelmed unszolására . . . Óh most is előttem van az az este, mikor ott a hármas halom alatt a szegénységről beszélgettünk, mikor el meséltem a nyomoruságomat, hogy Erzsi lányom halálán van s az adó meg nyakamon, aztán az egzekúczióval még is rám jöttek és kiüresitették a házamat, hogy még annyi könyörület sem volt bennük, hogy egy pár napot vártak volna mig a földbe teszem azt a nagy beteget, hanem ott a beteg szobájába össze szedtek mindent, hogy még a két takaró közül az egyiket le is húzták róla . . Oh előttem van! Bár kitudnám tépni emlékemből. Kelmed akkor határozta el a rablást. Beszédjével elszéditett, egyik czimborájává fogadott.

* * *

Learatták a termést már azóta vagy hatszor, hogy Odor Gábort haza eresztették a tömlöczből.

De bizony édes kevés volt még mindig az a segedelem, amit Huszti Sándortól kapott. Szóval hitegette csak, de a pénzét nem adta vissza.

De azért nem váltotta be a fenyegetést Odor.

Egy napon ismét ott találjuk Husztinál Odor Gábort.

(Folyt köv.)

TAVIRATOK.

Kuba ès a katholikus egyház.

Budapest, aug. 25. (Saj. tudós. táv.) Londonból jelentik, hogy az amerikaiak Kuba szigetén megszüntették a hitoktatást és elrendelték az angol nyelv kötelező voltát. Ezzel szemben Jorenand Samit Paoli érsek sürgönyt küldött a pápának, melyben tudomására hozza, hogy Mac Kinley neki megigérte, mikép a katholikus egyház jogait és javait biztositja.

Lobkovitz F. Jenő hrg meghalt.

Budapest, aug. 25. (Saj. tudós. táv.) Prágából sürgönyzik: Mint a »Politik« jelenti, Lobkovitz Ferencz Jenő herczeg tegnap 59 éves korában krimici kastélyában, Pilsen közelében meghalt.

A görög trónörökös Moszkvában.

Budapest, aug. 25. (Saj. tudós. táv.) Cronbergből sürgönyzik: A görög trónörökös és trónőrökösné Moszkvába utaztak, hogy jelen legyenek II. Sándor czár szobrának leleplezésén. Moszkvából a trónörökös-pár Dániába utazik.

Menilit-robbanás,

Budapest, aug. 25. (Saját tud. táv.) Párisból jelentik: A »Petite Parisienne« jelenti, hogy a satory-i táborban melinettel tartott lövőgyakorlatok alkalmával robbanás volt, a mely egy káplárt megölt.

Az Esterházy-ügy.

Budapest, aug. 25. (Saját tudósitónk táv.) A Gaulois« jelenti, hogy Pellieux tábornoknak tegnap a katonai vizsgálótanács előtt tett vallomása, bár Esterházyról az ismeretes bordereau-val kapcsolatban nem tesz említést, igen terhelő

volt e katonatiszt magánéletére nézve, Ugyanez a lap azt állitja, hogy a katonai vizsgáló tanács határozata Esterházyra nézve analog lesz azzal, a melyet a tanács Piquart ügyében hozott.

Földrengés.

Budapest, aug. 25. (Saját tud. táv.) Zárából jelentik: Triljben a földlökések naponta ismétlődnek.

A török hadsereg reformja.

Budapest, aug. 25. (Saj. tudós. táv.) Konstantinápolyból sürgönyzik: A török lapok félhivatalosan részleteket közölnek a 170 ilave-zászlóalj ujjáalakitásának keresztülviteléről, e zászlóaljak közül 118-at a szalonitii harmadik hadtest területének tegnapi részében, ötvenkettőt pedig a drinápolyi második hadtest területén alakitanak meg.

KÖZGAZDASAG.

Homoktalajok mivelése.

A homoktalajok nemcsak laza szerkezetük és növényi tápanyagokbani szegénységük miatt hoznak gyenge terméseket, hanem azért is, mert a legtöbb homoki gazda azon meggyőződésben él, hogy a homoktalajok már eredetük és természetüknél fogva nem hálálhatják meg a rationális müvelés költségeit és fáradságát, mely rögeszme szerinti meggyőződés eredményez azután a homoktalajokkali mostoha bánásmódot. Pedig határozottan teves azon nézet, mintha kidobott pénz lenne az, melyet a homoktalajok intensiv mivelésére forditunk, mert megfelelő kultivátió által, csaknem egészen ki lehet azokat vetkőztetni eredeti rossz tulajdonságaikból. Megrögzött hibája a magyar gazdának azon misem törődés, melyet a terméketlennek mondott parlag földek iránt tanusit; kevesen vannak nálunk még a kik nagyobb mérvü talajjavitásokra válalkoznának; inkább birtokszaporitási hajlamot tapasztalunk semmint a meglevőnek javitására irányuló törekvést, holott a szerzett kapitális csak akkor volna szabad ujabb birtok vásárlására forditani, ha az a törzsbirtokba haszonnal befektethető már nem volna. Csakhogy nagyon kevés gazdaság áll ma még hazánkban a belterjesség azon fokán, melyen tul már csak inproductiv befektetések volnának foganatosithatók, hanem ellenkezőleg birtokaink nagy részén csak most, a gazdasági krizis nyomása alatt kezd a belterjes gazdálkodás nélkülözhetetlenségének érzete gyökeret verni.

Hogy menyire hiányzik még gazdaságunknál a talaj javitás iránti érzék, abból is kitetszik, hogy nálunk némely birtokon 3—4 egymás után következő tulajdonos is tönkre megy a nélkül, hogy a talaj megjavitásában rejlő segitséget csak egy is igénybe venné, melyben azután egy élelmes, sokszor külföldi bérlő ugyanazon a birtokon földesurrá gyarapszik. A föld holdjáért természetesen nagyon csekély bérösszeget fizet, mert ki merne sokat követelni ott, hol már három tulajdonos csak koldusbotot tudott szerezni. A bérlőnek volt pénze ha kellett alagcsövezésre, modern talajmivelő eszközök beszerzésére, a marha állomány gyarapttására. szóval képes volt mindazon kivánalomnak áleget tenni, melyek a terméketlen talajnak termő képes állapotban való hozatalát garantirozták. Ismerek egy vasmegyei birtokot, melyből egyik tulajdonos a másikba menekült, három év volt a maximum, a mig egy-egy kitartotta. Négyszer váltott tulajdonost a birtok, mig végre országszerte ismert gazdának kezebe került, kinek szintén pusztulást jósolt az egész vidék ami azonban be nem következett, hanem igenis bekövetkezett a tulajdonos gyarapodása és az áldatlannak és elátkozottnak hitt birtok gyönyörü felvirágozása. Pedig nem a talajnak inkább megfelelő növényzet termelésának, vagy edészen uj mivelési ágak hozták létre az eredményeket, hanem a talaj részesittetett olyan megjavitásban, a mely által eddig is iskultivált, de soha nem sikerült növényzet termesztésére alkalmassá lett. Az uj birtokos alagcsövezte 700 holdas birtokát, mely művelet holdanként egyszer s mindenkorra 10 frtjába került, de azóta évenként kétszer annyi terméstöbbletet produkál, mig az előbbeni birtokosok a talaj nedvessége miatt csak akkor kezdhették meg a tavaszi munkát, mikor mások zöld vetések ben már gyönyörködtek, addig ő első volt ki boronáival és extirpatoraival munkához látott. Az előbbeni birtokosok 30 hold területnek megfelelő nyitott árkot voltak kénytelenek a vizek befolyása végett fentartani, melyek az alagcsövezés megejtése után a főlevezető árok kivételével mind behuzattak, visszaadattak a mivelésnek, minek folytán a termő terület szaporodván, szintén kárpótlást nyujtott az alagcsövezés által okozott költségekért. Kérdés már most, érdemes-e ilyen féle javitásoknak a homok talajokat is alávetni? Homoktalajainkon a mély müvelés csaknem egészen elhanyagoltatik és pedig azon balhiedelemnél fogva hogy azok laza szerkezete, a növényzet gyökerének terjeszkedését amugy is lehetségessé teszi. Tudni kell azonban, hogy a mély müvelésnek más czélja is van, czéla pl. többek között a légköri csapadékok raktározása. A homoktalajoknak pedig fő hibájuk lévén a szárazság, s csekély viztartóképesség, arra kell törekednünk, hogy a ksapadékok gyorsan azon alsóbb rétegbe szivároghassanak, melyekből a hő okozta elpárolgás sokkal lasabb folyamatu A nedvesség mely mély müvelés folytán az alsóbb rétegekbe vezettetett, buja és üde tenyészetet fog előidézni, mert hatása nem egykét napig tartó, hanem folytonosan miglen a felsőbb rétegekben maradt nedvesség nagyon rövid tartamu, s maradandó eredményt nem produkál. Ha tehát azt akarjuk, hogy homoktalajaink száraz természete javuljon a mély mivelést alkalmazni el ne mulaszuk, mert csak igy lehetséges a termés eredmények nagyobbodása. Tudvalevő különben, hogy nedves földben a trágya hatása is jobban érvényesül, de még homoktalajokon a megtrágyázott de kiszáradt talaj kárt is okozhat, amennyiben ily talajok hőfoka amugy is nagyon magasra emelkedvén e hő a trágya korhadása által még inkább emeltetvén, ami pedig a növényzetet ha nedvességgel nem ellensulyoztatik, könnyen elhervasztja.

A homok mély mivelése azért is indikált, hogy az esőzések által a talaj alsóbb rétegében mosott humusz kizsákmányoztassék. A laza homokra vitt televényből igen sok leszármazik azon alsóbb rétegbe, mely a primitiv mivelési mód mellett nem igen bolygattatván, a gazdára nézve üdvösen nem érvényesülhet. Ha azonban a megkeményitett televény réteg mélyitő eszközökkel meglazittatik a talaj kiszáradási hajlam csökkenni fog. A homok talajokat igen dusan kell trágyázni. Bok istállótrágyát igényelni, hogy lazasságuk csökkenjen s mert foszforsav tartalma a homoknak nagyon csekély a szuperfoszfáttali trágyázást nagyon meghálálja.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, augusztus 25.

Buza őszre	8.40
Buza tavaszra	8 23
Uj tengeri	4.40
Tengeri augusztusra	5.45
Rozs őszre	6 59
Zab őszre	5.36

Bécs, augusztus 25.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	359 80
Magyar hitel	396.50
Allamvasut	359.¾
Birodalmi márka	58.85

Értéktőzsde.

Az irányzat szilárd.

Budapest, augusztus 25.

Salgótarjáni	620.—
Wggon-kölcsön	244.—
Villamos vasut	256.75
Osztrák hitel	360.30
Magyar hitel	395.60
Allamvasut	360.70
Déli vasut	78.—
Rimamurányi	253.50
Magyar jelzálog	207.—
Magyar leszámitoló	262.50
Iparbank	104.25
Budapest közuti	389.—
Kereskedelmi	1435.87

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. augusztus 25-én

Magyar aranyjáradék 4%	120.80
Magyar koronajáradék	98.50
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	119.15
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	100.50
Magyar keletivasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	96.70
Italmérési jog megváltási kötvény	100.60
Horvát-szlavón földtehermentesitési kötvény	97.25
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	158.50
Tiszabábályozi és szegedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Osztrák járadék papirban	101.50
Osztrák járadék ezüstben	101.35
Osztrák járadék aranyban	121.20
Osztrák korona járadék	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	140.65
Osztrák magyar bankrészvény	905.—
Magyar hitelbankrészvény	396.50
Osztrák hitelintézeti részvény	361.50
Páris vista	360.10
Német birodalmi márka	58.60
London vista	120.05
Páris vista	755.
20 márkás araay	11.76

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Diszelőadás a nagyváradi magyar színészet 100-ik évfordulójára.

Évadbérlet 112. szám. Páros — Kisbérlet 110. szám Páros

Ma pénteken, 1898 augusztus 26-án

a kolozsvári országos nemzeti szinház személyzetével:

PROLOG. Irta és előadja: E. Kovács Gyula.

ÜNNEPI NYITÁNY. Ez alkalomra szerzette és vezényli: Stephanidesz Károly.

A MAGYAR SZINÉSZ.

Előjáték 1 felvonásban. Irta: Fehér Dezső.

Személyek:

Kóssi Patkó János, az első nagyváradi szinigazgató	Tompa K.
Jancsó Pál, szinész	Szentgyörgyi I.
Professzor Miller Jakab, cenzor	Vendrei Ferencz
Sáska János, Kontz József, Maros Ádám — nagyváradi polgárok	Leövey L. / Váradi M. / Hornyánszky L.
Tornyos Gábor, Balogh Béni — nagyváradi polgárok	Kassai K. / Bartos Gyula
Tornyos Gáborné	Marosi A.
Bajkó Tamásné	Váradiné

Ezt követi:

A SIKETNÉMA.

Vigjáték 3 felvonásban. Hunnius munkájából.

Személyek:

Szélesi	Vendrei Ferencz
Dorottya, Szélesi nénje	K. Árpási Kata
Julia, Szélesinek leánya	Baróti Irma
Gróf Csillag	Szentgyörgyi I.
Ifj. Csillag, előbbinek fia	Pataki Béla
Tisztartó gróf Csillagnál	Vank István
Susi, Julia szobaleánya	Marosi Adél
Jankó, inasa	Heltai N.
Vendégfogaoós	Bartos Gy.
Jakab, ifj. gróf Csillag legénye	Leövey Leo

Kezdete 7, vége 10 órakor.

Holnap, szombaton:

A bibliás ember.

Opera 2 felvonásban. Irta: KEINZL.

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi május 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.

		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V.	v.
Kolozsvár	ind.	**11 01**	**5 23**	7 00	**6 13**	—	—
B.-Hunyad	»	**12 20**	6 40	8 37	**7 54**	—	—
Csucsa	»	**12 52**	7 09	9 19	**8 32**	**4**	**49**
Bucsa	»	—	—	9 33	**8 51**	**5**	**13**
Brátka	»	—	—	9 50	**9 10**	**5**	**38**
Rév	»	**1 34**	7 47	10 08	**9 30**	6	13
Élesd	»	† **1 48**	† 7 59	10 25	**9 48**	6	42
Mező-Telegd	»	**2 01**	8 11	10 42	**10 07**	7	10
F.-Vásárhely	»	—	—	11 01	**10 27**	7	38
Várad-Velencze	»	**2 25**	8 32	11 10	**10 37**	7	51
Nagyvárad	érk.	**2 31**	8 38	11 17	**10 44**	8	—
Nagyvárad	ind.	**2 38**	8 43	11 32	**11 04**	2	22
Püspöki	»	—	8 51	11 42	**11 14**	2	37
Bors	»	—	—	11 50	**11 22**	2	48
Mező.-Keresztes	»	—	—	12 03	**11 37**	3	20
Mező-Peterd	»	—	—	12 15	**11 50**	3	38
B.-Ujfalu	»	**3 18**	9 23	12 29	**12 05**	4	16
Sáp	»	†**3 33**	†9 38	12 47	**12 25**	4	49
Báránd	»	—	—	1 01	**12 41**	5	13
P.-Ladány	»	**4 05**	10 06	1 34	**1 19**	**5**	**31**
Szolnok	»	**5 39**	11 44	3 35	**3 37**	—	—
Nagy-Káta	»	6 34	12 41	4 45	**5 07**	—	—
Budapest	érk.	7 50	1 50	**6 20**	7 10	—	—

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.

		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V.	v.
Budapest	ind.	**9 15**	2 15	**5 45**	8 30	—	—
Nagykáta	»	**10 20**	3 25	**7 54**	10 16	—	—
Szolnok	»	**11 19**	4 23	**9 27**	11 31	—	—
P.-Ladány	»	**12 55**	5 55	**11 53**	2 00	**5**	**00**
Báránd	»	—	—	**12 07**	2 12	**5**	**17**
Sáp	»	†**1 17**	†**6 15**	**12 24**	2 27	**5**	**38**
B.-Ujfalu	»	**1 33**	**6 30**	**12 46**	2 47	6	04
M.-Peterd	»	—	—	**1 00**	3 00	6	21
M.-Keresztes	»	—	—	**1 14**	3 12	6	37
Bors	»	—	—	**1 28**	3 25	6	56
Püspöki	»	—	—	**1 36**	3 32	7	08
Nagyvárad	érk.	**2 11**	**7 07**	**1 48**	3 42	7	22
Nagyvárad	ind.	**2 18**	**7 14**	**2 06**	3 58	1	22
V.-Velencze	»	**2 25**	—	**2 30**	4 05	1	31
F.-Vásárhely	»	—	—	**2 41**	4 16	1	46
M.-Telegd	»	**2 50**	**7 43**	**3 03**	4 38	2	19
Élesd	»	† **3 04**	† **7 56**	**3 21**	4 56	2	50
Rév	»	**3 26**	**8 18**	**3 45**	5 20	3	32
Brátka	»	—	—	**4 06**	5 43	4	08
Bucsa	»	—	**8 51**	**4 27**	**6 04**	4	36
Csucsa	»	**4 16**	**9 06**	**4 53**	**6 31**	5	03
B.-Hunyad	»	**4 52**	**9 37**	**5 32**	**7 16**	—	—
Kolozsvár	érk.	**5 55**	**10 37**	6 59	**8 33**	—	—

Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.

		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T.v.
P.-Ladány	ind.	**4 06**	**1 31**	**6 00**	2 29	**6 05**
Debreczen	»	**5 22**	**3 —**	**6 55**	3 56	**8 20**
Érmihályfalva	érk.	6 35	**4 01**	**7 38**	4 58	**9 28**

Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
Érmihályfalva	ind.	6 36	11 09	5 35	**9 14**	**8 13**
Debreczen	»	3 37	12 36	**8 15**	**10 27**	**8 54**
P.-Ladány	érk.	5 13	1 45	**9 45**	**11 28**	**9 48**

Debreczen—Nagy-Léta—Vértes.

		V. v	V. v.
Debreczen i.		8 35	4 21
Sáránd	»	9 28	5 06
H.-Bagos	»	9 41	5 17
H.-Pályi	»	10 05	5 41
M.-Pályi	»	10 20	5 55
N.-Léta-Vértes	érk.	10 43	**6 15**

Vértes—Debreczen—Nagy-Léta

		V. v.	V. v.
Nagy-Léta-Vértes	ind.	**5 25**	1 05
M.-Pályi	»	**5 47**	1 30
H.-Pályi	»	6 03	1 48
H.-Bagos	»	6 18	2 05
Sáránd	»	6 40	2 29
Debreczen é.		7 18	3 13

Sáránd—Derecske.

Sáránd	ind.	9 38	5 16
Derecske	ér.	9 57	5 35

Derecske—Sáránd.

Derecske	ind.	6 00	1 49
Sáránd	érk.	6 20	2 09

Nagyvárad—Szeged.

		Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Nagyvárad	ind.	10 20	4 25	**7 30**
Ősi	»	10 30	4 36	**7 44**
Less	»	10 48	4 56	**8 06**
Gyapju	»	10 56	5 04	**8 18**
Cséffa	»	11 0	5 12	**8 29**
Szalonta	»	11 26	37	**9 08**
Kötegyán	»	11 46	†. 57	**9 37**
Sarkad	»	11 57	**6 9**	**9 51**
Gyula	»	12 21	**6 34**	**10 21**
Csaba	»	2 10	**7 22**	**4 44**
Orosháza	»	3 10	**8 32**	**5 50**
H.-M-.Vásárhely	»	4 00	**9 26**	7 00
Szeged	»	4 35	**10 20**	7 55

Szeged—Nagyvárad.

		Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Szeged	ind.	**3 45**	10 25	**6 40**
H.-M.-Vásárhely	»	**4 44**	11 05	**7 57**
Orosháza	»	**5 39**	11 54	**9 38**
Csaba	»	7 00	2 33	**4 50**
Gyula	»	7 27	3 05	**5 26**
Sarkad	»	7 47	3 27	**5 56**
Kötegyán	»	†7 56	3 39	6 09
Szalonta	»	8 23	4 10	6 47
Cséffa	»	8 42	4 34	7 18
Gyapju	»	— —	4 42	7 29
Less	»	9 04	5 00	7 51
Ősi	»	9 21	5 19	8 16
Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31

Nagyvárad—Arad.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	10 20	4 25	**7 30**
Gyula	»	12 21	**6 34**	**10 21**
Békés-Csaba	»	2 23	**7 17**	**4 32**
Kétegyháza	»	2 54	**7 44**	**5 03**
Kurtics	»	3 28	**8 20**	**5 38**
Arad	érk.	3 55	**8 47**	6 05

Arad—Nagyvárad.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Arad	ind.	**5 10**	11 20	**9 35**
Kurtics	»	**5 39**	11 52	**10 07**
Kétegyháza	»	6 14	12 37	**10 54**
Békes-Csaba	»	7 —	2 33	**4 50**
Gyula	»	7 27	3 05	**5 26**
Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31

Szombatság-Rogoz—Dobrest.

		Vegy. v.	Vegy. v.
Szombatság-Rogoz	ind.	**6 08**	7 55
Nánhegyesel	»	†**6 34**	†8 21
Dobrest	érk.	**6 44**	8 31

Dobrest—Szombatság-Rogoz.

		Vegy. v.	Vegy. v.
Dobrest	ind.	4 22	6 36
Nánhegyesel	»	†4 32	† 46
Szombatság-Rogoz	érk.	4 56	7 10

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.

		V. v.		Sz. v.	
Nagyvárad	ind.	**3**	**50**	2	40
V-Velencze	»	**4**	**05**	2	51
Félix-Fürdő	»	**4**	**32**	3	13
Kardó	»	**4**	**50**	3	27
Magyar-Gyepes	»	**5**	**50**	4	17
Tasádfő	»	6	07	4	31
Drág-Cséke	»	6	30	4	45
Magyar-Cséke	»	6	50	†5	—
Dusesd	»	†7	05	†5	12
Szombatság-Rogoz		7	46	5	47
Hollód	»	7	58	5	58
Gyanta	»	8	12	**6**	**11**
Sólyom	»	8	38	**6**	**36**
Borz	»	†8	53	†**6**	**50**
Belényes-Ujlak	»	9	05	**7**	**01**
Sonkolyos	»	†9	18	†**7**	**13**
Belényes	»	10	04	**7**	**47**
Szudrics	»	10	27	**8**	**09**
Lunka-Rézbánya		10	56	†8	**21**
Vaskóh	érk.	11	12	**8**	**49**

Vaskóh—Belényes—Nagyvárad

		Sz. v.		Th. v. sz. sz	
Vaskóh	ind.	**4**	**30**	2	30
Lunka-Rézbánya	»	†**4**	**42**	†2	43
Szudrics	»	**5**	**09**	3	12
Belényes	»	**5**	**37**	3	52
Sonkolyos	»	†**5**	**58**	†4	15
Belényes-Ujlak	»	6	10	†4	27
Borz	»	†6	19	†4	37
Sólyom	»	6	35	4	58
Gyanta	»	6	56	†5	19
Hollód	»	7	10	5	34
Szombatság-Rogoz		7	31	**6**	**03**
Dusesd	»	†7	55	†**6**	**34**
Magyar-Cséke	»	†8	07	**6**	**49**
Drág-Cséke	»	8	26	**7**	**17**
Tasádfő	»	8	40	†**7**	**33**
Magyar-Gyepes	»	8	54	**7**	**50**
Kardó	»	9	27	†8	**31**
Félix-Fürdő	»	9	40	†8	**45**
V.-Velencze	»	10	01	**9**	**09**
Nagyvárad	érk.	10	11	**9**	**19**

Nagyvárad—Gyoma

		V. v.		Sz. v.	
Nagyvárad	ind.	**5**	**50**	2	37
Ősi	»	6	09	2	51
Uj-Palota	»	6	24	3	05
Gyires	»	6	41	3	17
Körösszeg	»	7	02	3	36
Szakál	»	7	39	4	05
Nagy-tóti	»	7	55	4	21
Komádi	»	8	25	4	32
Iráz	»	8	42	4	49
Kót	»	9	19	5	14
Vésztő	»	9	44	5	32
Szeghalom	»	10	34	**6**	**13**
Körös-Ladány	»	11	—	**6**	**31**
Déva-Ványa	»	12	03	**7**	**21**
Gyoma	érk.	12	45	**8**	**06**

Gyoma—Nagyvárad.

		Sz. v.		V. v.	
Gyoma	ind.	**3**	**40**	2	40
Déva-Ványa	»	**4**	**37**	3	43
Körös-Ladány	»	**5**	**13**	4	25
Szeghalom	»	**5**	**40**	4	56
Vésztő	»	6	12	5	33
Kót	»	6	38	**6**	**08**
Iráz	»	6	52	**6**	**22**
Komádi	»	7	10	**7**	**04**
Nagy-tóti	»	7	22	**7**	**13**
Sakál	»	7	48	**7**	**49**
Körösszeg	»	8	11	**8**	**18**
Gyires	»	8	33	**8**	**33**
Uj-Palota	»	8	47	**8**	**53**
Ősi	»	9	03	**9**	**12**
Nagyvárad	érk.	9	20	**9**	**30**

Nagyvárad—Érmihályfalva

		Vegyes v.		Vegyes v.	
Nagyvárad	ind.	6	50	5	40
B.-Püspöki	»	7	17	**5**	**57**
Bihar	»	7	44	**6**	**20**
Paptamási	»	8	13	**6**	**48**
Gyapoly	»	8	28	**7**	**03**
B.-Diószeg	»	8	52	**7**	**24**
Nagykágya	»	9	07	**7**	**38**
Székelyhid	»	9	40	**8**	**03**
Érselind	»	10	08	**8**	**26**
Érmihályfalva	érk.	10	44	**9**	—

Érmihályfalva—Nagyvárad.

		Vegyes v.		Vegyes v.	
Érmihályfalva	ind.	**5**	**05**	**5**	**20**
Érselind	»	**5**	**37**	**6**	**01**
Székelyhid	»	6	14	**6**	**46**
Nagykágya	»	6	27	**7**	**00**
B.-Diószeg	»	6	42	**7**	**20**
Gyapoly	»	6	59	**7**	**38**
Paptamási	»	7	24	**8**	**04**
Bihar	»	7	45	**8**	**28**
B.-Püspöki	»	8	05	**8**	**59**
Nagyvárad	érk.	**8**	**21**	**9**	**02**

Székelyhid—Margitta

		V. v.		V. v.	
Székelyhid	ind.	9	50	**7**	**55**
Apátkeresztur	»	10	46	**8**	**41**
V.-Ábrány	»	11	03	**8**	**55**
Monos-Petri		11	16	**9**	**06**
Margitta	érk.	11	28	**9**	**16**

Margitta—Székelyhid

		V. v.		V. v.	
Margitta	ind.	**4**	**35**	4	45
Monos-Petri	»	**4**	**46**	4	56
V.-Ábrány	»	**4**	**57**	5	08
Apátkeresztur	»	**5**	**13**	5	26
Székelyhid ér. reg.		**5**	**54**	**6**	**07**

Fürdő-vonatok.

Menetdij krban állami vasuton I. o.	II. o.	III. o.	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Szept. 16-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig			Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 1»-ig	Sz. v.	Szept. 15-ig	Menetdij krban közuti vasuton II. o.	III. o.
						ünnep és vasárnap.							ünnep és vasárnap.									
—	—	—	—	—	11 27	—	—	**6 19**	—	**10 23**		Nagyvárad	—	—	9 50	—	—	4 45	—	**8 58**	—	—
—	—	—	8 07	9 38	11 32	1 08	4 20	**6 30**	**8 07**	**10 30**	Indul	Nagyvárad vásártér	6 30	8 10	9 43	11 38	2 32	4 35	**6 32**	**8 44**	—	—
30	*15*	10	7 50	9 24	11 17	12 54	4 06	**6 09**	**7 53**	**10 13**	Érkezik	Várad-Velencze	6 46	8 25	10 —	11 53	3 01	4 55	**6 46**	**9 15**	*10*	*08*
40	*22*	*15*	7 38	9 11	11 04	12 41	3 51	5 56	**7 38**	**10 —**	Indul	Rontó	7 01	8 37	10 14	12 05	3 13	5 09	**6 59**	**9 29**	*30*	*25*
40	*22*	*15*	7 35	9 08	11 —	12 38	3 48	5 52	**7 35**	— —		Püspök-fürdő	7 06	8 42	10 19	12 10	3 18	5 14	**7 04**	**9 34**	*30*	*25*
40	*22*	*15*	7 24	8 57	10 42	12 27	3 35	5 35	**7 23**	**9 53**	Érkezik	Félix-fürdő	7 22	8 56	10 37	12 26	3 33	5 31	**7 20**	**9 51**	*30*	*25*

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig terjedő éjjeli időt jelentik.
A * jelzettek feltételes megálló helyek.

Nyomatott laptulajdonos: Szent László-nyomda részvénytársaság Nagyváradon.